

збагаченими знаннями практичного досвіду та навичками, що придбані через нього. Важливу роль в цьому процесі відіграє оточуюче середовище, в зв'язку з чим зростає роль педагога – у стримуванні негативних настроїв у групі та підтримці позитивних тенденцій розвитку як групового, так і індивідуального лідерства.

Література:

1. Стадник В.В., Йохна В.А. Менеджмент: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – с. 347-374.

2. Степанов О.М., Фібула М.М. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2006. – 520 с. (Альма-матер)

ВИЯВЛЕННЯ СТИЛЮ ПОВЕДІНКИ У КОНФЛІКТНІЙ СИТУАЦІЇ

Кузікова С.Б., Хованський

Враховуючи одномоментне перебування достатньо великої кількості людей однієї вікової групи на обмеженій території впродовж значного проміжку часу можливо припустити появу певної кількості конфліктних ситуацій в даній групі. Тому дослідженню соціально-психологічних явищ у студентській групі та закономірностям її функціонування слід приділяти велику увагу особливо у навчальному процесі вищих навчальних закладів. В даній ситуації є важливим виявлення ймовірності виникнення ризику конфліктних ситуацій шляхом встановлення панівного стилю поведінки групи та її можливі реакції під час перебування в конфліктній ситуації.

Стиль поведінки та реакції в конфліктній ситуації визначаються прагненням задовільними власні інтереси (діючи активно чи пасивно) та інтереси протилежної сторони (діючи індивідуально або спільно).

Відповідно до цього вирізняють п'ять основних стилів поведінки.

1. Суперництво (конкуренція). Розв'язання конфлікту на власну користь вольовим способом, через накидання свого рішення протилежній стороні без урахування її інтересів.
2. Співробітництво. Активна роль у конфлікті та захист власних інтересів з одночасним прагненням урахувати і задовольнити інтереси іншої сторони.
3. Компроміс. Часткове задоволення власних інтересів, підпорядковане задоволенню інтересів іншої сторони заради збереження (встановлення) з нею нормальних стосунків.
4. Уникнення (ухилення). Перекладання відповідальності за рішення на протилежну сторону, затягування вибору рішення, пасивна поведінка чи намагання вийти з конфліктної ситуації.
5. Пристосування. Відмова від власних інтересів, підтримка і задоволення інтересів протилежної сторони. Намагання таким чином послабити конфліктну ситуацію.

Потенційно небезпечними є стилі суперництва, уникнення, пристосування. За суперництва людина може стати суб'єктом протиправних дій, за яскраво вираженого уникнення чи пристосування — жертвою протиправних посягань.

На базі кафедри Інформаційних технологій проектування Сумського державного університету було проведене анонімне анкетування всіх бажаних студентів з 1 по 5 курси на виявлення панівного стилю поведінки.

Анкетування було проведене за методикою К. Томаса в адаптації Н.В. Гришеної. Методика виявляє панівні у людини стилі поведінки та реакції під час перебування у конфліктній ситуації. Згідно з концепцією автора методики К. Томаса та його колеги Р. Кілмена стиль поведінки та реакції у конфліктній ситуації визначаються прагненням задовольнити власні інтереси (діючи активно чи пасивно) та інтереси протилежної сторони (діючи активно чи пасивно). Саме ця методика була застосована в зв'язку з тим, що має адаптаційний варіант розроблений Н.В. Гришеної, Методика широко викостовується в кримінальній психології, в

якості теста при оформленні на роботу, яка пов'язана з тісним спілкування з людьми.

Студентам було запропоновано 30 пар альтернативних суджень, в кожній парі вини повинні були обрати ті судження які найбільшою мірою відповідали їхній поведінці у конфліктній ситуації, то зробити позначку у відповідній графі спеціального бланку. За кожну відповідь, яка збігалася з ключем тесту нараховувався один бал. Набрані за кожним стилем бали арифметично склалися, набрана сума за стилем перебувала в діапазоні 0-12 балів, на її підставі формувався один з висновків

- Ступень поведінки не виражений 0-3 бали;
- Стиль поведінки помірно виражений 4-6 балів;
- Стиль поведінки яскраво виражений 7-12 балів.

Результати анкетування наведені в таблиці 1.

Результати анкетування						
1-й курс						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	2	0	2	22%	0%	18%
Співробітництво	1	1	2	11%	50%	18%
Компроміс	2	1	3	22%	50%	27%
Уникнення	2	0	2	22%	0%	18%
Пристосування	2	0	2	22%	0%	18%
Всього	9	2	11			
2-й курс						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	2	1	3	33%	33%	33%
Співробітництво	1	0	1	17%	0%	11%
Компроміс	3	0	3	50%	0%	33%
Уникнення	0	1	1	0%	33%	11%
Пристосування	0	1	1	0%	33%	11%
Всього	6	3	9			
3-й курс						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	0	2	2	0%	100%	18%
Співробітництво	5	1	6	56%	50%	55%
Компроміс	4	4	8	44%	200%	73%
Уникнення	0	2	2	0%	100%	18%
Пристосування	2	1	3	22%	50%	27%
Всього	11	10	21			
4-й курс						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	4	1	5	33%	11%	24%

Співробітництво	2	3	5	17%	33%	24%
Компроміс	4	4	8	33%	44%	38%
Уникнення	2	1	3	17%	11%	14%
Пристосування	0	0	0	0%	0%	0%
Всього	12	9	21			
5-й курс						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	1	2	3	20%	100%	43%
Співробітництво	1	0	1	20%	0%	14%
Компроміс	3	0	3	60%	0%	43%
Уникнення	0	0	0	0%	0%	0%
Пристосування	0	0	0	0%	0%	0%
Всього	5	2	7			
Всього учасників анкетування						
	Чол.	Жін.	Всього	Чол.	Жін.	Всього
Суперництво	9	6	15	21%	23%	22%
Співробітництво	10	5	15	23%	19%	22%
Компроміс	16	9	25	37%	35%	36%
Уникнення	4	4	8	9%	15%	12%
Пристосування	4	2	6	9%	8%	9%
Всього	43	26	69			

Аналізуючи дані тестування слід відмітити закономірну позитивну динаміку, а саме: більшість студентів прагнуть частково задовольнити власні інтереси, шляхом підпорядкування задоволенню інтересів іншої сторони заради збереження з нею нормальних стосунків. Це можна пояснити тим що, особи які навчаються в вищих навчальних закладах мають чітко сформовані соціально-рольові уявлення, усвідомлено розуміють мету та шляхи досягнення поставленої цілі (отримання вищої освіти заради набуття професійних навичок та подальшої самореалізації у житті).

Розглянемо формування міжособистих стосунків на рівні студентів першого курсу. Можна сказати, що будь-який колектив це група, але не будь-яку групу можна назвати колективом. Щоб набути статус колективу група повинна мати ряд властивостей, які набуваються сповільнено, крок за кроком. Студенти першого курсу мають пройти початковий етап – їх зібрали в одному колективі, познайомили один з одним, розповіли про розклад занять, іспитів, про предмети, які вони будуть вивчати. Можна сказати, що група „виникла”, але вона дуже нагадує “піщаний насип”. З одного боку вони усі разом, а в разі виникнення конфліктної ситуації кожен сам

по собі, про це свідчать дані тестування серед 5 можливих стилів поведінки не можна виявити домінуючий.

Наступна ланка формування дуже нагадує “м’яку глину”. В групі, яка знаходиться на цьому етапі розвитку (в нашому випадку це студенти другого курсу) вже виникають внутрішні зв’язки між студентами, але їм дуже важко діяти без підтримки з боку викладачів, тому при виникненні конфліктної ситуації більшість групи не буде суперечити вимогам більш сильної сторони та вибере в якості стилю поведінки компроміс, інша частина групи буде уникати відповідальності для вирішення конфліктної ситуації, про що свідчать дані тестування 33 % панівний стиль суперництво, 33 % компроміс.

На третьому курсі формується актив, цілі діяльності стають загальними, в ряді випадків група діє як справжній колектив. Цей стан можна порівняти зі світлом “ліхтарика”. Переважає бажання спільно працювати, допомагати один одному, проводити вільний час разом. Але бажання – це ще не все, для справжніх спільних справ потрібне “стабільне полум’я”, а не окремі спалахи “ліхтарика”. Студентам не завжди вистачає сил зібрати силу волі, проявити наполегливість в досягненні загальної мети, підкоритись колективним вимогам. Ця активність має прояв спалахів, які яскраво відображені при виборі стилю поведінки (73% компроміс, 55% співробітництво, 27 % пристосування).

Четвертий курс проходить новий етап формування колективу. В такому колективі діють за принципом: „один за всіх, і всі за одного”. Дружні відносини та щира зацікавленість справами один одного та всього колективу поєднуються з принципіальністю та взаємною вимогливістю. Колектив цікавиться не тільки власними справами, а і тими подіями, які відбуваються в інших колективах. Панівним стилем поведінки у студентів 4 го курсу можна вважати компроміс.

Студенти п’ятого курсу являють собою справжній колектив, якого не задовольняє власне благополуччя, який завжди хоче принести користь оточуючим, суспільству. Про це яскраво свідчать дані тестування 0 % пристосування і 0 % уникнення, тобто студенти не перекладають відповідальності за рішення на

протилежну сторону, не відмовляються від власних інтересів, не зтягують вибору рішення.

Розвиток колективу – це дуже складний процес, який ніколи не відбувається стихійно, без цілеспрямованої праці викладачів та членів колективу.

ПРОБЛЕМЫ СТУДЕНТОВ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

Люлев А.В.

аспирант кафедры экономики

Качество экономического образования студентов – один из важнейших факторов, влияющих на развитие страны. Сегодня когда Украина вступила на порог рыночных отношений ужесточается конкурентная борьба от выпускников требуется все больше и больше знаний и навыков. К основным профессиональным компетенциям которые требуют от выпускников можно отнести следующие:

а) Рефлексивные умения: умение осмысливать задачу, для решения которой недостаточно знаний; умение отвечать на вопрос: «Чему нужно научиться для решения поставленной задачи?».

б) Поисковые (исследовательские) умения: умения самостоятельно генерировать идеи, то есть изобретать способ действия, привлекая знания из различных областей; умения самостоятельно находить недостающую информацию в информационном поле; умение запрашивать необходимую информацию у эксперта (преподавателя, консультанта, специалиста); умение находить несколько вариантов решения проблемы; умение выдвигать гипотезы; умение устанавливать причинно-следственные связи.

в) Умения и навыки работы в сотрудничестве: навыки коллективного планирования; умение взаимодействовать с